

מְכַלְל - משמע שְׁהוּא שְׂמָא - מקבל טומאה, הָבָא נְמִי - אם כן גם
 כאן במנורה, ממה שנאמר בה 'שְׁהוּרָה', מְכַלְל - משמע שְׁהוּא
 שְׂמָא - מקבלת טומאה, ומנין לרבי יונתן שירדו מעשיה ממקום
 טהרה. מתרצת הגמרא: בְּשִׁלְמָא הָתָם - בשולחן, התורה נצרכת
 לכתוב שהוא מקבל טומאה, בְּדָרִישׁ לְקוּשׁ, דְּאָמַר רִישׁ לְקוּשׁ, מֵאִי
 דְבִתְיָב (שם) 'עַל הַשְּׁלֹחַן הַטָּהוֹר', מְכַלְל - משמע מזה שְׁהוּא שְׂמָא -
 מקבל טומאה, ולכאורה קשה מדוע הוא מקבל טומאה, הלא בְּלֵי עֵץ
 הַעֲשׂוֹי לְנֶחֱת - עשוי להיות מונח במקום אחד ואינו מיטלטל מלא
 וריקם הוא, וְכַל בְּלֵי עֵץ הַעֲשׂוֹי לְנֶחֱת אֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה, אֲלֵא
 מְלַמֵּד שְׂמֻנְבֵיהִין אוֹתוֹ - את השולחן לעולי רְגֵלִים וּמְרִאִים לָהֶם
 אֵת לָהֶם הַפְּנִיָּם, וְאוֹמְרִים לָהֶם רְאוּ חֵיבֻתְכֶם לִפְנֵי הַמְּקוֹם (כפי
 שיתבאר בסמוך), הרי שהשולחן מיטלטל מלא וריקם, ולכן הוא
 מקבל טומאה. מבארת הגמרא: מֵאִי 'חֵיבֻתְכֶם' שהקדוש ברוך הוא
 מראה לעם ישראל בשולחן. בְּדָרִישׁ הַיּוֹשֵׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי
 הַיּוֹשֵׁעַ בֶּן לֵוִי, נֵם גְּדוּל נַעֲשָׂה לָהֶם הַפְּנִיָּם, שְׁסִילוּקוֹ בְּסִידוּרוֹ -
 שכאשר מסלקים אותו מן השולחן הוא עדיין חם כמו שהיה ביום
 סדרו אותו על השולחן, אף על פי שעברו שמונה ימים, שְׁנָאֵמַר
 (שמואל א' כ"ז) 'לְשׁוֹם לָהֶם חֵם בְּיוֹם הַלְקָחוֹ', דְּהֵינּוּ שֶׁהִלָּחַם הִיָּה חֵם
 בְּיוֹם הַלְקָחוֹ מֵעַל הַשְּׁלֹחַן כְּמוֹ בְּיוֹם שֶׁהִנְחִיחוֹ עַל הַשְּׁלֹחַן. עַל כֹּל
 פְּנִים מְבֹאֵר שֶׁכִּשְׁכַּחְתָּהּ הַתּוֹרָה 'עַל הַשְּׁלֹחַן הַטָּהוֹר' באה לומר בזה
 שהשולחן הוא כלי עץ המיטלטל מלא וריקם ומקבל טומאה. אֲלֵא
 הָבָא - במנורה, וכי אפשר לומר שנאמר בה 'שְׁהוּרָה' כדי להורות
 שְׂמְכַלְל שְׁהוּא שְׂמָא - מקבלת טומאה, פְּשִׁטָּא, הִרִי בְּלֵי מְתֻבּוֹת
 נִינְהוּ - המנורה עשויה ממתכת, וְכִלֵּי מְתֻבּוֹת מְקַבְּלִין טוּמְאָה,
 אֲלֵא וְדַאי נֵאמַר בַּהּ 'טוֹהוּרָה' מפני שִׁירְדוּ מַעֲשֵׂיהָ מִמְּקוֹם טָהוֹרָה.
 הגמרא מביאה ברייתא שגם את הארון והשולחן הראו למשה מן
 השמים: תֵּנִיא בְּרִייתָא, רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אֹמַר, אֲרוֹן שֶׁל אֵשׁ
 וְשִׁלְחָן שֶׁל אֵשׁ וּמְנוֹרָה שֶׁל אֵשׁ יָרְדוּ מִן הַשָּׁמַיִם, וְרָאָה מֹשֶׁה וַעֲשָׂה
 כְּמוֹתָם, שְׁנָאֵמַר (שמות כ"ז) 'וְרָאָה וַעֲשָׂה (ב) [ב]תְּכִנִּיתָם אֲשֶׁר אִתָּה
 מִרְאָה בְּהָרַי, וּפִירוּשׁ יִתֵּב 'גְּמֵרָה' כְּשֶׁהִמְנֵחַ מְנוּקֵת בַּקִּמְצִין הוּא
 שאחרים מראים לך. מְקִשָׁה הַגְּמֵרָה: אֲלֵא מַעֲתָה הִיא גַם מִשֶּׁנֶּאֱמַר
 בַּעֲשִׂיתָ מְרִאִים לָךְ. וְהַקְּמַת אֵת הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר
 הָרִאִיתָ בְּהָרַי, הִכִּי נְמִי - וכי גם במשכן היה כך, שירד משכן של אש
 מן השמים. מתרצת הגמרא: הָבָא - במשכן בְּתֵיב 'כְּמִשְׁפָּטוֹ', דְּהֵינּוּ
 שהלכות המשכן נאמרו למשה בהר, ואילו הָתָם - בארון ושולחן
 ומנורה בְּתֵיב 'כְּתִבְתֶּם', שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁהָרָא וְלִמְשָׁה תְּבִנְתֶּם.
 אָמַר רַבִּי הֵינֵא בְּרֵא אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַמְּלָאךְ בְּבִרְאֵל גְּהוּר בְּמִין
 פְּסִיקָא - אזור הָיָה, כְּדִרְךְ הַאֲנֻמִּים הַרוּצִים לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה נָאֵה,
 וְהָרָאָה לוֹ לְמֹשֶׁה אֵת מַעֲשֵׂה הַמְּנוֹרָה, דְּהֵינּוּ אֵת אֹפֶן עֲשִׂיתָה,
 דְּבִתְיָב (במדבר ח"ד) 'וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנוֹרָה', וּמִתֵּיב 'זוה' משמע שהראו
 למשה את מעשה המנורה.
 תֵּנִיא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, שֶׁלְשָׁת דְּבָרִים הָיוּ קָשִׁין לוֹ לְמֹשֶׁה, עַד
 שְׁהָרָא לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַצְבָּעוֹ, וְאֵלוֹ הָן, עֲשִׂיתָ הַמְּנוֹרָה,
 וְרֵאשׁ חֲדָשׁ - קידוש הַחוּדֵשׁ, שֶׁבִשְׁעַת הַמוֹלֵד, הִלְבְּנָה אֵינָה נִיכַרְתָּ,
 וְנִתְקַשָּׁה מִשָּׁה בְּאִיזָה שִׁיעוֹר תִּירָאָה הִלְבְּנָה וְתִהְיֶה רְאוּיָה לְקִדְשׁ,
 וְהָרָאוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִבְנֵה בְּחִידוּשָׁה, וּשְׂרָצִים, שֶׁלֹּא הִכִּיר
 מִשָּׁה אִיזָה שֶׁרַץ טָהוֹר וְאִיזָה טָמֵא. מְנוֹרָה, דְּבִתְיָב (שם) 'וְזֶה מַעֲשֵׂה
 הַמְּנוֹרָה'. רֵאשׁ חוֹדֵשׁ, דְּבִתְיָב (שמות י"ב) 'תְּחַדְּשֶׁה הָיָה לְכֶם רֵאשׁ
 חֲדָשִׁים'. שְׂרָצִים, דְּבִתְיָב (ויקרא י"א כ"ט) 'וְזֶה לְכֶם הַטָּמֵא בְּשִׂרְץ הַשָּׁרֵץ
 עַל הָאָרֶץ'. וְתִיב 'זוה' מלמדת שהראו הקדוש ברוך הוא למשה
 כמי שמראה באצבעו על הדבר. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אֵף הַלְבוּת שְׁחִיטָה
 הִיא קִשִּׁים לְמֹשֶׁה מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִיא יוֹדֵעַ מִדִּיכָּה הִבְהֵמָה מוּגְרַמָּת, דְּהֵינּוּ
 אִיזָה מְקוֹם בְּצוּאָר הִבְהֵמָה כִּדֵּי לְשׁוּחֵטָה וְאִיזָה פְּסוּל, וְהָרָאוּ
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַצְבָּעוֹ, שְׁנָאֵמַר (שמות כ"ח) 'וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל
 הַמְּזֻבָּח', וְתַחֲלִיל הַעֲשִׂיָה הִיא הוֹבִיחָה, וְתִיב 'זוה' מלמדת
 שהראו הקדוש ברוך הוא באצבעו.
 שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵה (לעיל כ"ח) שְׁתֵּי פְּרָשִׁוֹת שֶׁכְּמוֹזֶה מְעַכְּבוֹת זֶה אֵת זֶה,
 וְאִפְּלוּ בְּתֵב אֲחֵד מְעַכְּבִין.

וְתִמְנֵי כָרִי דְקָנִים - ושמונה עשר גביעים בששת הקנים, בכל קנה
 שלשה, הֵא עֲשִׂרִין וְתִרְתִּין - הרי עשרים ושנים גביעים. בְּפִתוּרֵין נְמִי
 - גם הכפתורים מובן שהם אֲחֵד עֲשָׂר, בְּפִתוּרֵין תְּרֵי דִידָה - שני
 כפתורים של הקנה האמצעי, האחד בין הירך לקנים והשני למעלה
 מעל הקנים, וְשִׁשָּׁה דְקָנִים - של הקנים, וְכַפְתֹּר בְּקֵנָה הָאֲמֻצְעִי
 שֶׁמִּמְנוּ יוֹצֵאִים שְׁנֵי הַקָּנִים הַתַּחְתּוֹנִים, וְכַפְתֹּר נוֹסֵף בְּקֵנָה הָאֲמֻצְעִי
 שֶׁמִּמְנוּ יוֹצֵאִים שְׁנֵי הַקָּנִים הָאֲמֻצְעִים, וְכַפְתֹּר נוֹסֵף שֶׁמִּמְנוּ יוֹצֵאִים
 שְׁנֵי הַקָּנִים הָעֲלִיוֹנִים, הֵא חָד סָר - הרי אחד עשר כפתורים. אֲלֵא
 פְּרָחִים תַּשְׁעָה מְנָלִין - מנין לנו שהיו תשעה פרחים, הלא פְּרָחִים תְּרֵי
 דִידָה - שני פרחים של הקנה האמצעי, האחד בין הירך לקנים והשני
 למעלה מעל הקנים, וְשִׁשָּׁה דְקָנִים - של הקנים, שֶׁבְכָל קֵנָה הִיָּה פֶּרַח,
 תִּמְנִיא הוּו - היו שמונה פרחים, ומנין לנו שהיה פרח נוסף מעל הירך.
 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב שְׁלֵמִי, בְּתֵיב (במדבר ח"ד) 'עַד יִרְכָּה עַד
 פְּרָחָה מְקֻשָּׁה הִיא', רִיבָה הַכְּתוּב בְּפִסּוּק זֶה פֶּרַח נוֹסֵף בְּסֻמוֹךְ לִירַךְ
 מֵעַל הַרְגֵלִים, וְיַחַד עִם שְׁמוֹנֵת הַפְּרָחִים שֶׁנִּתְבָּאָרוּ, הִרִי תַשְׁעָה פֶּרַחִים.
 הגמרא דנה בגובה המנורה: אָמַר רַב, גּוֹבְהָה שֶׁל מְנוֹרָה תַשְׁעָה
 טַפְחִים. אִיתִיבָה רַב שִׁמְיָ בַּר הֵיִיא לְרַב, הֵלֵא שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵה (תמיד
 פ"ג מ"ט), אֲבָן הִיתָה לִפְנֵי הַמְּנוֹרָה וְכֵה שְׁלֹשׁ מַעְלוֹת, שְׁעָלִיָּה הַבְּהֵן
 עוֹמֵד וּמְטִיב אֵת הַנְּרוֹת, וְאֵם גּוֹבָה הַמְּנוֹרָה הִיָּה רַק תַשְׁעָה טַפְחִים,
 מדוע נצרך הכהן לעלות על האבן. אָמַר רַב בְּתַמִּיחָה, וְכִי שִׁמְיָ
 אֵת שֶׁהֵינָךְ חֹכֵם גְּדוֹל מְקַשֶׁה לִי קוּשִׁיא כּוּזָה, הִרִי כִּי קְאָמִינָא - כאשר
 אמרתי שגובה המנורה היה תשעה טפחים כוונתי היתה רק מִשְׁפַּת
 קָנִים וְלִמְעָלָה, ואילו למטה מהקנים היה גובהה תשעה טפחים
 נוספים.
 הגמרא ממשיכה לדרון במעשה המנורה: בְּתֵיב (דברי הימים ב' ד' ט"א-כ"א)
 יַעֲשֶׂה שְׁלֹמֹה אֵת כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית הָאֱלֹהִים וְגו' וְאֵת הַמְּנוֹרֹת
 וְנִרְתִּיקֵם וְגו' וְהַפְּרָח וְהַנְּרוֹת וְהַמְּלַקְחִים וְהֵב הוּא מִיְכַלּוֹת וְהֵב'.
 מבארת הגמרא: מֵאִי 'מִיְכַלּוֹת וְהֵב'. אָמַר רַב אֲמִי, שְׁבִילָתוֹ -
 שהמנורה כילתה לְכָל וְהֵב סְגוּר - משובח שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, דְּאָמַר
 רַב יְהוּדָה אֹמַר רַב, עֲשֶׂר מְנוֹרוֹת עֲשָׂה שְׁלֹמֹה, וְכָל אֲחֵת וְאֲחֵת
 מִדֵּן הִכִּיא לָהּ אֶלֶף כֶּבֶד וְהֵב, וְהַכְּנִיסוּהָ אֶלֶף פְּעֻמִּים לְבוֹרָה וְאֲחֵת
 שְׁשׁוּרְפִים בָּאֵת הַזּוֹהַב לִזְקָקָה, וְהַעֲמִידוּהָ עַל מִשְׁקַל שֶׁל כֶּבֶד,
 ומכבר זה עשו את המנורה. מְקַשָּׁה הַגְּמֵרָה: אֵינִי - האם כך הוא,
 שעשיית המנורה כילתה את זהבו של שלמה, וְהַקְּתִיב - והלא נאמר
 (שם ט"ב) 'וְכָל בְּלֵי מְשַׁקָּה הַמְּלָךְ שְׁלֹמֹה וְהֵב וְכָל בְּלֵי בֵּית יַעֲד
 הַלְּבָנִין וְהֵב סְגוּר אֵינִי כֶּסֶף נְחֹשֶׁת בִּימֵי שְׁלֹמֹה לְמֵאוֹמָה', כְּלוֹמַר
 שכּלֵי שְׁלֹמֹה הָיוּ עֲשׂוּיִים מִזָּהָב מִפְּנֵי שֶׁכֶּסֶף לֹא הִיָּה נִחְשָׁב בִּימֵי, הִרִי
 שהיה עשיר גדול, ואִךְ אֲפֹשֶׁר לִזְמַר שֶׁעֲשִׂיתָ הַמְּנוֹרָה כִּילְתָה אֵת
 זָהָב. מתרצת הגמרא: וְהֵב סְגוּר קָא אֲמַרְיָן - עשיית המנורה
 כילתה רק את הזהב המשובח ביותר הנקרא 'זהב סגור', אבל וְדַאי
 שהוא נשאר עשיר גדול.
 מדברי רב מבואר שכל פעם שהכניסו את הזהב לבור נשרף כבר
 שלם. מְקַשָּׁה הַגְּמֵרָה: וְיָי חֶסֶר כּוּלֵי הָאֵי - וכי כל פעם שמכניסים
 זהב לבור נשרף כבר שלם, וְתֵנִיא בְּרִייתָא, רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה
 אֹמַר, מַעֲשֵׂה וְהִיתָה [מְנוֹרָה] בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ יִתְיָרָה עַל הַמְּנוֹרָה שֶׁל
 מֹשֶׁה כְּמִשְׁקַל שֶׁל דִּינָר וְהֵב קוֹרְדִיקוּיָי, וְהַכְּנִיסוּהָ שְׁמוֹנִים פְּעֻמִּים
 לְבוֹרָה בְּכַדִּי לְשִׁרוֹף אֵת הַזּוֹהַב הַמִּיּוֹתֵר, וְהַעֲמִידוּהָ עַל מִשְׁקַל שֶׁל כֶּבֶד.
 הִרִי שִׁדְּוִי אֲחֵד מִתּוֹךְ כֶּבֶד זָהָב נִשְׂרָף רַק לְאַחַר שְׁמוֹנִים פְּעֻמִּים
 שהכניסוהו לבור. מתרצת הגמרא: במנורה של בית המקדש שזוהבה
 כבר הוכנס לבור אלף פעמים בימי שלמה, בִּינּוֹן דְּקָנֵי קָאֵי - זוהבה
 עומד על משקל כיכר ואינו נשרף במהירות וצריך להכניסו שמונים
 פעמים לבור כדי לשרוף משקל של דינר זהב.
 הגמרא מבארת שהראו למשה מן השמים איך לעשות את המנורה:
 אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מֵאִי דְבִתְיָב (ויקרא כ"ד)
 'עַל הַמְּנוֹרָה הַטָּהוֹרָה', לְלַמֵּד שִׁירְדוּ מַעֲשֵׂיהָ מִמְּקוֹם טָהוֹרָה -
 מהשמים. מְקַשָּׁה הַגְּמֵרָה: אֲלֵא מַעֲתָה הִיא גַם לְגַבֵּי הַשְּׁלֹחַן נֵאמַר
 (שם כ"ח) 'עַל הַשְּׁלֹחַן הַטָּהוֹר', וְכִי גַם בְּשׁוּלְחָן נִדְרוּשׁ שִׁירְדוּ מַעֲשֵׂיו
 מִמְּקוֹם טָהוֹר, הֵלֵא לֹא מִצִּינוּ כֵן, אֲלֵא וְדַאי מִמָּה שֶׁנֵּאמַר בּו 'שְׁהוּרָה'

המשך ביאור למס' מנחות ליום שלישי עמ' א

מצרוע (שם יד א) 'ואת תהיה תורת המצורע', ולשון 'היה' משמעותה לעכב.

וארבעה מינים שבלולב מעכבים זה את זה נלמד מהפסוק האמור במצות נטילת לולב (שם כג ט) 'ולקחתם לכם', ודרשו חכמים שתיבת 'ולקחתם' מורכבת משתי מלים שמשמעותם 'לקיחה תמה', והיינו שכל ארבעת המינים הם מצוה אחת, ואינו יוצא ידי חובה עד שיקח ארבעתם.

אמר רב חנן בר רבא, לא שנו במשנה שארבעת מינים שבלולב מעכבים זה את זה, אלא דווקא במי שאין לו את ארבעת המינים, אבל אם יש לו את ארבעת המינים, אין מעכבין, כלומר, שאם נטלם בידו אף שלא אגדם יצא ידי חובה.

הגמרא מקשה על רב חנן מברייטא: מיתיבי, ארבעה מינין שבלולב, שנים מהן עושין פירות, הלולב גדל על עץ הדקל שפירותיו תמרים, והאתרוג הוא עצמו פרי, ושנים מהם ההדס והערבה אין עושין פירות. המינים העושין פירות יהיו וקוקין ושאין עושין [פירות], ושאין עושין פירות יהיו וקוקין לעושין פירות, כלומר, שיהיו כולם כדבר אחד, ואין אדם יוצא ידי חובתו בהן עד שיהיו כולן באגודה אחת. וכן ישראל בהרצאה - בשעת התענית, אינם נענים מן השמים עד שיהיו כולן באגודה אחת, שנאמר בנביא (עמוט טו ט) 'הבונה בשמים מעלותיו ואגדתו על ארץ יסדה', כלומר, כאשר עם ישראל מאוגדים יחד, יסודם חזק ולא ימוט. אם כן מפורש בברייטא שצריך לאגוד את המינים, וקשה על רב חנן בר רבא.

מתרצת הגמרא: תנאי היא - מחלוקת תנאים אם יש חובה לאגוד את הלולב, ודברי רב חנן הם כתנא הסובר שאין צורך בכך. דתניא, לולב בין אגוד בין שאינו אגוד כשר, אלו דברי חכמים. ורבי יהודה אומר לולב אגוד כשר ושאינו אגוד פסול.

הגמרא מבארת את טעמם של התנאים החולקים. שואלת הגמרא: מאי מעמא דרבי יהודה שפוסל לולב שאינו אגוד. משיבה הגמרא: גמא - למד גזירה שוה 'קייחה' 'קייחה' מאגודת אוזב, כלומר, בלולב

נאמרה לשון קייחה, ולקחתם לכם' (ויקרא כג ט), וכן בפסח מצרים נאמר (שמות יב כב) 'ולקחתם אגדת אוזב', מה להלן - כשם שהאוזב צריך שיהיה באגודה, שהרי נאמר 'אגודת אוזב', אף כאן בלולב צריך שיהיה באגודה. ורפנן שלא מצריכים שהלולב יהא אגוד, לא גמרי - הם לא למדו גזירה שוה 'קייחה' 'קייחה'.

שואלת הגמרא: במאן אולא - כשיטת מי נשנתה הא דתניא, לולב מצוה לאגוד, ואם לא אגודו כשר. במאן - כשיטת מי היא, אי כרבי יהודה, הסובר שאגד הלולב מעכב, אם לא אגודו אמאי כשר, אי - ואם כשיטת רפנן, מאי מצוה - מדוע מצוה לאגוד, הלא חכמים סוברים שלולב אינו צריך אגד. משיבה הגמרא: לעולם - באמת הברייטא היא בשיטת רפנן הסוברים שאין חובה לאגוד את הלולב, ומאי ומה שהברייטא אמרה מצוה לאגוד, הוא משום 'זה אלי ואנוהו' (שמות טו א), כלומר, הפסוק מלמד שעל האדם להתנאות לפניו במצוה, ונוי המצוה הוא כשהלולב אגוד.

שנינו במשנה: שבע האות שפפרה האדומה מעכבות זו את זו. דין זה נלמד מלשון 'הוקה' שבפרשת פרה אדומה כמוכא לעיל. שבע האות שעל בין הכדים ושעל מונח הוקה ושעל הפרוכת שמה הכהן ביום הכפורים, ובפר כהן משיח ובפר העלם דבר של ציבור, ובשעירי עבודה זרה, מעכבות זו את זו.

מבארת הגמרא את המקורות לדין זה: שבע ההזאות דיום הכפורים מעכבות זו את זו, שהרי בתיב בעבודות יום הכפורים 'הוקה' כפי שהובא לעיל. ושבע ההזאות דפר בהן משיח ודפר העלם דבר של ציבור ודשעירי עבודת לוכבים מעכבות זו את זו, כדתניא, נאמר בפרשת פר העלם דבר של ציבור, (ויקרא ד ט) 'עשה לפר ו-העלם דבר של ציבור כאשר עשה לפר החטאת, ולכאורה פסוק זה מיותר, לפי שהתורה כתבה בפר העלם דבר את כל פרטי עשייתו, ומה תלמוד לומר - ומה בא ללמדנו. אלא שהפסוק בא לכפול בהזאות - לחזור ולשנות פרטי ההזאות וללמד

המשך ביאור למס' מנחות ליום רביעי עמ' ב

ששמו כרתי. פרחים למה הן דומין, במין פרחי העמודין - ציורים שמציירים בעמודים. ונמצאו גביעין עשרים ושנים, בפתורים אחד עשר, פרחים תשעה. גביעים מעכבין זה את זה, שאם חסר אחד הרי זה כאילו אין גביעים כלל. בפתורים מעכבין זה את זה, שאם חסר אחד הרי זה כאילו אין פרחים כלל. פרחים מעכבין זה את זה, שאם חסר אחד הרי זה כאילו אין פרחים כלל. וכן גביעים בפתורים ופרחים מעכבין זה את זה, שאם חסר גביע אחד או פרח אחד או פרח אחד, הרי זה כאילו אין במנורה גביעים כפתורים ופרחים כלל.

הגמרא דנה במנין הגביעים, הכפתורים והפרחים. מקשה הגמרא: בשלמא - מובן מנין הגביעים שהם עשרים ושנים, דתיב (שמות כה לד) 'ובמנורה ארבעה גביעים' וגו', דהיינו בקנה האמצעי, ותיב (שם כה ט) 'שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד בפתור ופרח וגו' ושלשה גביעים משוקדים בקנה האחד בפתור ופרח פן לששת הקנים דציאים מן המנורה. נמצא מנין הגביעים כך, ארבעה גביעים דיידיה - של הקנה האמצעי, האחד למטה מעל הירך, ושלושה למעלה בסוף הקנה,

המשך ביאור למס' מנחות ליום חמישי עמ' א

מקשה הגמרא: פשיטא שאם חסרה אות אחת המזוזה פסולה, שהרי נאמר (דברים ו ט) 'וכתבתם על מזוזת ביתך ובשעריך', ודרשו חז"ל (שם אב) מתיבת 'וכתבתם' שתהא כתיבה תמה, דהיינו שלימה כהלכתה. מתרצת הגמרא: אמר רב יהודה אמר רב, לא נצרכה אלא לקוצה - לרגל הימנית של האות יו"ד, שאם היא חסרה היינו אומרים שהמזוזה כשירה, מפני שרוב צורת האות ניכרת וזה נחשב 'כתיבה תמה', ובאה המשנה להורות שהמזוזה פסולה. מקשה הגמרא: והא נמי - הלא גם זה פשיטא, שהרי אם האות נפסלת חסרה במזוזה האות יו"ד. מתרצת הגמרא: אלא לכאידך דרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב, כל אות שאין גויל - קלף מוקף לה מארבע רוחותיה, דהיינו שאין קלף חלק בין האותיות אלא אות דבוקה לאות אחרת, פסולה, וכוונת המשנה 'כתב אחד מעכבין' היא

שההלכה שנאמרה באות אחת' שלא תהא דבוקה לאות אחרת, מעכבת.

הגמרא דנה בנקב שניקב בגויל על האות: אמר אשיאן בר נחבך משמיה דרב יהודה, ניקב תוכו - הרגל הפנימית בצד שמאל של האות ה"י, כשר, אם נשאר בו מעט דיו. ניקב יריבו - הרגל החיצונית בצד ימין של האות ה"י, פסול. אמר רבי יורא, לדידי מפרשה לי מיניה דרב הונא - שמעתי פירושו של דין זה מרב הונא, ורבי יעקב אמר, לדידי מפרשה לי מיניה דרב יהודה - שמעתי פירושו של דין זה מרב יהודה, ניקב תוכו של ה"י, כשר, אם נשאר בו דיו כל שהוא. ניקב יריבו, אם נשתיר בו פשיעור אות קמנה - האות יו"ד, כשר, ואם לאו, פסול.

הגמרא ממשיכה לדון באותיות שנפסקו: אגרא חמיה - חמיו דרבי אבא,

58 אִיפְסִיקָא לִיה בַּרְעָא דְהָ"א – נפסקה לו בתפילין רגל האות ה"א
 59 דְהָעֵם' (בפסוק וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם וְגו') (שמות יג א) בְּנִיקְבָא – בנקב,
 60 אֲתָא לְקַמְיָה דְרַבִּי אָבָא – בא לפני רבי אבא לשאול מה דין
 61 התפילין, אָמַר לִיה רַבִּי אָבָא, אִם מִשְׁתַּיִיר בּוּ בְּשִׁיעוֹר אוֹת קַמְיָה
 62 – האות יו"ד, בְּשֵׁר, וְאִם לֹא, פְּסוּל.
 63 רָאמי בַר תַּמְרֵי דְהוּא קְמוּה – חמיו דרמי בר דיקולי, אִיפְסִיקָא
 64 לִיה בַּרְעָא דְהָ"א – נפסקה לו בתפילין רגל האות וי"ו דְיַהֲרֵג' ובפסוק
 65 וַיַּהַרְגֵהוּ ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם' (שמות יג טו) בְּנִיקְבָא – בנקב, אֲתָא
 66 לְקַמְיָה דְרַבִּי יוֹרָא – בא לפני רבי זירא לשאול מה דין התפילין, אָמַר
 67 לִיה רַבִּי יוֹרָא, זֵיל אִיְתִי יְנוּקָא דְלֵא חֲפִים וְלֵא טַפְשׁ – לך הבא
 68 תינוק שאינו חכם ואינו טיפש ואומר לו לקרוא תיבה זו, אִי קָרִי לִיה
 69 – אם הוא קורא וַיַּהֲרֵג, בְּשֵׁר, אִי לֵא, אִין זֵה וַיַּהֲרֵג' אלא (יהרג)
 70 [וַיַּהֲרֵג] הוּא, וּפְסוּל.
 71 הגמרא מביאה מעשה בענין התנין שעל האותיות: אָמַר רַב יְהוּדָה
 72 אָמַר רַב, בְּשִׁעָה שֶׁעָלָה מִשָּׁה רַבִּינוּ לְמָרוֹם, מְצֵאוּ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 73 הוּא שְׂיוֹשֵׁב וְקוֹשֵׁר בְּתָרִים לְאוֹתוֹתָהּ, דְהֵינּוּ הַתְּנִין שֶׁעַל אוֹתוֹת
 74 התורה. אָמַר מִשָּׁה לְפָנָיו, רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם, מִי מַעֲבֵב עַל יָדְךָ
 75 להשאיר את האותיות כמו שכתבת אותן ללא תנין, שאתה צריך
 76 להוסיף עליהן כתרמים. אָמַר לֹא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָדָם אֲחָד יֵשׁ
 77 שֶׁעָתִיד לְהֵיוֹת כְּסוֹף בְּפֹה דְהוֹרֹת, וְעֵקֶבְאֵי פִן יוֹסֵף שָׁמוּ, שֶׁעָתִיד
 78 לְדַרוֹשׁ עַל כָּל כּוּזָן וְקוּזִין – על כל תג ותג תילין תילין שֶׁל חֲלֻבוֹת,
 79 אָמַר מִשָּׁה לְפָנָיו, רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם, תְּרַאֲהוּ לִי. אָמַר לֹא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 80 הוּא, חֲזוֹר לְאַחֲרֶיךָ. הֲלָךְ מִשָּׁה וַיֵּשֶׁב בְּסוֹף שְׁמוֹנָה שׁוֹרוֹת שֶׁל
 81 תלמידי רבי עקיבא, וְלֵא הָיָה יוֹדֵעַ מָה הֵן אוֹמְרִים, תִּשָּׁשׁ כְּהוּ שֶׁל
 82 משה מפני שראה שרבי עקיבא יודע יותר ממה שהוא עצמו יודע,
 83 בֵּינָן שֶׁהֵנִיעַ רַבִּי עֲקִיבָא לְדַבְּרֵי אֲחָד הַצְּרִיךְ טַעַם, אָמַר לֹא תִלְמִדּוּי,
 84 רַבִּי מַנְיָן לָךְ הִלְכָה זֹו. אָמַר לְהָן רַבִּי עֲקִיבָא, הֲלָכָה לְמִשָּׁה מִסִּינַי
 85 הוּא. כִּיּוֹן שִׂרָאָה מִשָּׁה שְׂרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר הִלְכוֹת בְּשׂוּמָה, נִתְּיִשְׁבָּה
 86 דַּעְתּוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא לֹא קִיבַל עֵדִין טַעֲמָן שֶׁל הִלְכוֹת אֵלּוּ. חֲזוֹר
 87 מִשָּׁה וְכֹא לְפָנָי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפָנָיו בְּתַמְיָהָהּ, רַבּוֹנוּ שָׁל
 88 עוֹלָם, יֵשׁ לָךְ אָדָם בּוֹה וְאֲתָהּ נוֹתֵן תְּנִינָה עַל יְדֵי. אָמַר לֹא הַקְדוּשׁ
 89 בְּרוּךְ הוּא, שְׂתוּקָא, כִּדְ עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְפָנָי. אָמַר מִשָּׁה לְפָנָיו, רַבּוֹנוּ
 90 שָׁל עוֹלָם, הֲרֵאִיתִינִי תוֹרָתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, תְּרַאֲנִי שְׂכִירוֹ. אָמַר לֹא
 91 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, חֲזוֹר [לְאַחֲרֶיךָ]. חֲזוֹר מִשָּׁה לְאַחֲרָיו, וְרַאָה
 92 שְׂשׂוֹקְלִין אֵת בְּשָׂרוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא בְּמַקּוּלָין – באיטליה, לֵאחֲרֵי
 93 שֶׁסָּרְקוּ אֵת בְּשָׂרוֹ בְּמַסְרֻקוֹת שֶׁל בְּרוֹז וְהַרְגוּהוּ. אָמַר מִשָּׁה לְפָנָיו
 94 בְּתַמְיָהָהּ, רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם, וְכִי זֹו תוֹרָה זֹו שְׂכָרָהּ. אָמַר לֹא הַקְדוּשׁ
 95 בְּרוּךְ הוּא, שְׂתוּקָא, כִּדְ עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְפָנָי.
 96 הגמרא דנה בצורת האותיות שבספר תורה, תפילין, ומזוזה: אָמַר
 97 רַבָּא, שְׂבַעֵה אוֹתוֹת צְרִיבוֹת שְׁלִשָּׁה זְיוּנִין – תנין קטנים מעליהן,
 98 וְאֵלּוּ הֵן, שְׂעַמְנָ"ו גִּ"ץ – שִׁינְ, עִינְ, טִי"ת, נוֹן, זְיִין, גִּימְ"ל, צַדִּיק.
 99 תנין אלו, אֲחָד מֵהֶם נוֹטֵה לִימִין, אֲחָד נוֹטֵה לְשֵׁמְאל, וְאֲחָד בְּאַמְצַע
 100 עוֹלָה לְמַעְלָה.
 101 אָמַר רַב אֲשִׁי, חֲזוּנָא לְהוּ לְסַפְרֵי דְיוֹקְנֵי דְרַבִּי רַב – ראיתי את סופרי
 102 בית רב המדקדקים לכתוב כתב מיושר, דְחַטְרֵי לְהוּ לְגִייה דְחִי"ת –
 103 שהיו עושים חוטר כעין מקל בגג האות ח"ת, ועושים לו כעין תג
 104 למעלה, וְתָלוּ לִיה לְכַרְעִיה דְחִי" – וכן היו תולים את הרגל הפנימית
 105 של האות ה"י, ולא היו מחברים אותה למעלה.
 106 מבארת הגמרא: הַטַּעַם שֶׁחַטְרֵי לְהוּ לְגִייה דְחִי"ת, בְּלוֹמַר, חִי הוּא
 107 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרוֹמֵוּ שָׁל עוֹלָם, וְהַטַּעַם שֶׁתָּלוּ לִיה לְכַרְעִיה
 108 דְחִי"ת, דְּבַרְעָא מִיְנִיה – כמו ששאל רבי יהודה נְשִׂיאָה מְרַבִּי אַמִּי,
 109 מָא דְכַתִּיב (שעה ב' ד') בְּמַחֲוֵה פִּה' עָדִי עַד כִּי בִּיה ה' צוֹר עוֹלָמִים',
 110 אָמַר לִיה רַבִּי אַמִּי, כָּל הַתּוֹלָה בְּמַחֲוֵנוּ בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִי
 111 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מַחְסֵה בְּעוֹלָם הוּא וְלַעוֹלָם הַבָּא. אָמַר לִיה
 112 רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה, אֲנָא הָבִי קָא קְשִׂיא לִי – אני כך קשה לי, מָאִי
 113 שְׂנָא – למה שונה פסוק זה דְכַתִּיב – שכתוב בו 'בִּיה' וְלֹא כַתִּיב –
 114 וְלֹא כְּתוּב בּוּ 'ה' הַשִּׁיב לֹא רַבִּי אַמִּי, בְּדַרְדַּשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַר רַבִּי

אִיפְסִיקָא לִיה בַּרְעָא דְהָ"א – נפסקה לו בתפילין רגל האות ה"א
 דְהָעֵם' (בפסוק וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם וְגו') (שמות יג א) בְּנִיקְבָא – בנקב,
 אֲתָא לְקַמְיָה דְרַבִּי אָבָא – בא לפני רבי אבא לשאול מה דין
 התפילין, אָמַר לִיה רַבִּי אָבָא, אִם מִשְׁתַּיִיר בּוּ בְּשִׁיעוֹר אוֹת קַמְיָה
 – האות יו"ד, בְּשֵׁר, וְאִם לֹא, פְּסוּל.
 רָאמי בַר תַּמְרֵי דְהוּא קְמוּה – חמיו דרמי בר דיקולי, אִיפְסִיקָא
 לִיה בַּרְעָא דְהָ"א – נפסקה לו בתפילין רגל האות וי"ו דְיַהֲרֵג' ובפסוק
 וַיַּהַרְגֵהוּ ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם' (שמות יג טו) בְּנִיקְבָא – בנקב, אֲתָא
 לְקַמְיָה דְרַבִּי יוֹרָא – בא לפני רבי זירא לשאול מה דין התפילין, אָמַר
 לִיה רַבִּי יוֹרָא, זֵיל אִיְתִי יְנוּקָא דְלֵא חֲפִים וְלֵא טַפְשׁ – לך הבא
 תינוק שאינו חכם ואינו טיפש ואומר לו לקרוא תיבה זו, אִי קָרִי לִיה
 – אם הוא קורא וַיַּהֲרֵג, בְּשֵׁר, אִי לֵא, אִין זֵה וַיַּהֲרֵג' אלא (יהרג)
 [וַיַּהֲרֵג] הוּא, וּפְסוּל.
 הגמרא מביאה מעשה בענין התנין שעל האותיות: אָמַר רַב יְהוּדָה
 אָמַר רַב, בְּשִׁעָה שֶׁעָלָה מִשָּׁה רַבִּינוּ לְמָרוֹם, מְצֵאוּ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא שְׂיוֹשֵׁב וְקוֹשֵׁר בְּתָרִים לְאוֹתוֹתָהּ, דְהֵינּוּ הַתְּנִין שֶׁעַל אוֹתוֹת
 התורה. אָמַר מִשָּׁה לְפָנָיו, רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם, מִי מַעֲבֵב עַל יָדְךָ
 להשאיר את האותיות כמו שכתבת אותן ללא תנין, שאתה צריך
 להוסיף עליהן כתרמים. אָמַר לֹא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָדָם אֲחָד יֵשׁ
 שֶׁעָתִיד לְהֵיוֹת כְּסוֹף בְּפֹה דְהוֹרֹת, וְעֵקֶבְאֵי פִן יוֹסֵף שָׁמוּ, שֶׁעָתִיד
 לְדַרוֹשׁ עַל כָּל כּוּזָן וְקוּזִין – על כל תג ותג תילין תילין שֶׁל חֲלֻבוֹת,
 אָמַר מִשָּׁה לְפָנָיו, רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם, תְּרַאֲהוּ לִי. אָמַר לֹא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, חֲזוֹר לְאַחֲרֶיךָ. הֲלָךְ מִשָּׁה וַיֵּשֶׁב בְּסוֹף שְׁמוֹנָה שׁוֹרוֹת שֶׁל
 תלמידי רבי עקיבא, וְלֵא הָיָה יוֹדֵעַ מָה הֵן אוֹמְרִים, תִּשָּׁשׁ כְּהוּ שֶׁל
 משה מפני שראה שרבי עקיבא יודע יותר ממה שהוא עצמו יודע,
 בֵּינָן שֶׁהֵנִיעַ רַבִּי עֲקִיבָא לְדַבְּרֵי אֲחָד הַצְּרִיךְ טַעַם, אָמַר לֹא תִלְמִדּוּי,
 רַבִּי מַנְיָן לָךְ הִלְכָה זֹו. אָמַר לְהָן רַבִּי עֲקִיבָא, הֲלָכָה לְמִשָּׁה מִסִּינַי
 הוּא. כִּיּוֹן שִׂרָאָה מִשָּׁה שְׂרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר הִלְכוֹת בְּשׂוּמָה, נִתְּיִשְׁבָּה
 דַּעְתּוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא לֹא קִיבַל עֵדִין טַעֲמָן שֶׁל הִלְכוֹת אֵלּוּ. חֲזוֹר
 מִשָּׁה וְכֹא לְפָנָי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפָנָיו בְּתַמְיָהָהּ, רַבּוֹנוּ שָׁל
 עוֹלָם, יֵשׁ לָךְ אָדָם בּוֹה וְאֲתָהּ נוֹתֵן תְּנִינָה עַל יְדֵי. אָמַר לֹא הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, שְׂתוּקָא, כִּדְ עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְפָנָי. אָמַר מִשָּׁה לְפָנָיו, רַבּוֹנוּ
 שָׁל עוֹלָם, הֲרֵאִיתִינִי תוֹרָתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, תְּרַאֲנִי שְׂכִירוֹ. אָמַר לֹא
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, חֲזוֹר [לְאַחֲרֶיךָ]. חֲזוֹר מִשָּׁה לְאַחֲרָיו, וְרַאָה
 שְׂשׂוֹקְלִין אֵת בְּשָׂרוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא בְּמַקּוּלָין – באיטליה, לֵאחֲרֵי
 שֶׁסָּרְקוּ אֵת בְּשָׂרוֹ בְּמַסְרֻקוֹת שֶׁל בְּרוֹז וְהַרְגוּהוּ. אָמַר מִשָּׁה לְפָנָיו
 בְּתַמְיָהָהּ, רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם, וְכִי זֹו תוֹרָה זֹו שְׂכָרָהּ. אָמַר לֹא הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, שְׂתוּקָא, כִּדְ עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְפָנָי.
 הגמרא דנה בצורת האותיות שבספר תורה, תפילין, ומזוזה: אָמַר
 רַבָּא, שְׂבַעֵה אוֹתוֹת צְרִיבוֹת שְׁלִשָּׁה זְיוּנִין – תנין קטנים מעליהן,
 וְאֵלּוּ הֵן, שְׂעַמְנָ"ו גִּ"ץ – שִׁינְ, עִינְ, טִי"ת, נוֹן, זְיִין, גִּימְ"ל, צַדִּיק.
 תנין אלו, אֲחָד מֵהֶם נוֹטֵה לִימִין, אֲחָד נוֹטֵה לְשֵׁמְאל, וְאֲחָד בְּאַמְצַע
 עוֹלָה לְמַעְלָה.
 אָמַר רַב אֲשִׁי, חֲזוּנָא לְהוּ לְסַפְרֵי דְיוֹקְנֵי דְרַבִּי רַב – ראיתי את סופרי
 בית רב המדקדקים לכתוב כתב מיושר, דְחַטְרֵי לְהוּ לְגִייה דְחִי"ת –
 שהיו עושים חוטר כעין מקל בגג האות ח"ת, ועושים לו כעין תג
 למעלה, וְתָלוּ לִיה לְכַרְעִיה דְחִי" – וכן היו תולים את הרגל הפנימית
 של האות ה"י, ולא היו מחברים אותה למעלה.
 מבארת הגמרא: הַטַּעַם שֶׁחַטְרֵי לְהוּ לְגִייה דְחִי"ת, בְּלוֹמַר, חִי הוּא
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרוֹמֵוּ שָׁל עוֹלָם, וְהַטַּעַם שֶׁתָּלוּ לִיה לְכַרְעִיה
 דְחִי"ת, דְּבַרְעָא מִיְנִיה – כמו ששאל רבי יהודה נְשִׂיאָה מְרַבִּי אַמִּי,
 מָא דְכַתִּיב (שעה ב' ד') בְּמַחֲוֵה פִּה' עָדִי עַד כִּי בִּיה ה' צוֹר עוֹלָמִים',
 אָמַר לִיה רַבִּי אַמִּי, כָּל הַתּוֹלָה בְּמַחֲוֵנוּ בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִי
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מַחְסֵה בְּעוֹלָם הוּא וְלַעוֹלָם הַבָּא. אָמַר לִיה
 רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה, אֲנָא הָבִי קָא קְשִׂיא לִי – אני כך קשה לי, מָאִי
 שְׂנָא – למה שונה פסוק זה דְכַתִּיב – שכתוב בו 'בִּיה' וְלֹא כַתִּיב –
 וְלֹא כְּתוּב בּוּ 'ה' הַשִּׁיב לֹא רַבִּי אַמִּי, בְּדַרְדַּשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַר רַבִּי

משנה

המשנה שלפנינו עוסקת בדין מנחה שנפסל קומצה קודם שהקטירוהו, והקטירוהו בפסול, אם כשירה היא. נְטִמָּא הַקּוֹמֵץ וְהַקְרִיבוֹ, הַצֵּיץ שעל מצחו של כהן גדול מְרַצָּה ומכפר על ההקרבה בטומאה, והמנחה כשירה, ויצאו הבעלים ידי חובתם, ושייריה נאכלים. ואם יִצֵּא הקומץ חוץ לחומת העזרה, ונפסל מדין יוצא, ועבר וְהַקְרִיבוֹ, אֵין הַצֵּיץ מְרַצָּה על הקרבה זו, והמנחה פסולה. לפי שֶׁהַצֵּיץ מְרַצָּה על הַטֵּמָּא, וְאֵינוֹ מְרַצָּה על הַיּוֹצֵא.

גמרא

הגמרא מבארת את מקור הדין והטעם שאין הציץ מרצה אלא על טומאה ולא על שאר הפסולים: תָּנּוּ רַבֵּנּוּ, נֹאמַר בְּתוֹרָה לַעֲנֵץ הַצֵּיץ (שמות כח לח), 'וְהִיָּה עַל מִצַּח אֶהְרֹן וְנִשָּׂא אֹהֶרֶן אֶת עֹזֶן הַקְּדָשִׁים, כְּלוּמַר, שֶׁאֵהְרֹן נוֹשֵׂא אֶת הַמִּשָּׁא שֶׁל הָעוֹן וְהַפְּסוּל מִהַקְּדָשִׁים, וְנִמְצָאוּ הַקְּדָשִׁים מְסוּלָּקִים מִן הָעוֹן וּמִן הַפְּסוּל, וְכַשְׂרִים. וְלֹא נִתְפַּרֵשׁ בְּתוֹרָה אִיזָה עוֹן הוּא נוֹשֵׂא. מְבֻרָר הַבְּרִייתָא: וְכִי אִיזָה עֹזֶן הוּא נוֹשֵׂא, אִם הַתֹּאמֵר שֶׁמְרַצָּה עַל עֹזֶן פִּיגוּל, שֶׁאִם עָשׂוּ אַחַת מֵאַרְבַּע הָעֲבוּדוֹת הַמְעַכְבּוֹת בְּקֶרֶבֶן עַל מִנְתַּל לֹאֲכֹל כּוֹיֵת מִמֶּנּוּ חוּץ לַמְּקוֹמוֹ, שֶׁהַצֵּיץ מְרַצָּה עַל קֶרֶבֶן זֶה וּמְכַשֵּׁירוֹ אֵין לוֹמַר כֵּן, שֶׁהָרִי בְּכָר נֹאמַר עַל הַמְּקָרִיב בְּפִסּוּל שֶׁל חוּץ לַמְּקוֹמוֹ (וּמְקָרִיב אֶת עֹזֶן הַקְּדָשִׁים, לֹא פִגּוּל יִהְיֶה, וּמְבֻרָר אִם כֵּן שֶׁאֵין הַקֶּרֶבֶן עוֹלָה לְבַעֲלִים. וְאִם הַתֹּאמֵר שֶׁהַצֵּיץ מְרַצָּה עַל קֶרֶבֶן שִׁישׁ בּוֹ עֹזֶן נֹזֶתֶר - שֶׁעַבַד עַל מִנְתַּל הַלְּהוֹתִירוֹ וְלֹאֲכֹל מִמֶּנּוּ חוּץ לְזִמְנוֹ. הָרִי בְּכָר נֹאמַר (שם טו ז) 'וְאִם הָאֲכַל יֹאכַל בְּיָוֵם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יִרְצָה'. הֵא - הִרִי שֶׁבַּהֲכֹרֶח לּוֹמַר שֶׁאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֱלָא קֶרֶבֶן שִׁישׁ בּוֹ עֹזֶן מוֹמָה - שֶׁנִּטְמָא הַדָּם. וְיֵשׁ סְבָרָא לּוֹמַר כֵּן שֶׁאֵין הַצֵּיץ מְרַצָּה אֲלֵא עַל פְּסוּל טוּמְאָה, לְפִי שִׁישׁ בְּאִיסוּר הַקֶּרֶבֶה בְּטוּמְאָה צַד קַל, שֶׁהוֹתֵרָה מִכֵּלָּה בְּקֶרֶבֶן צִיבּוּר, שֶׁאִף שִׁישׁ אִיסוּר לְהַקְרִיב בְּטוּמְאָה, מְכַל מְקוֹם אִם אִירַע בְּקֶרֶבֶן צִיבּוּר שֶׁנִּטְמָא הַקֶּרֶבֶן אוֹ שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים טְמֵאִים, הַקֶּרֶבֶן קָרַב. וְלִכְךָ גַּם בְּקֶרֶבֶן יַחֲיד אִף שֶׁאֵין בוֹ הִיתֵר לְהַקְרִיב בְּטוּמְאָה, אִם אִירַע שֶׁנִּטְמָא הַדָּם אוֹ הַקּוֹמֵץ וְהַקְרִיבוֹהוּ בְּטוּמְאָה, הַצֵּיץ מְרַצָּה לְהַכְשִׁיר הַקֶּרֶבֶן.

מקשה הגמרא: מִתְּקִיף לָהּ רַבִּי וִירָא, אֵימָא - נֹאמַר שֶׁהַצֵּיץ מְרַצָּה עַל קֶרֶבֶן שִׁישׁ בּוֹ עֹזֶן יּוֹצֵא, שֶׁאִם יֵצֵא הַדָּם חוּץ לְחוֹמַת הָעֹזְרָה, אִף שֶׁנִּפְסַל בְּיוֹצֵא, אִם הַקְרִיבוֹהוּ הַקֶּרֶבֶן כֹּשֶׁר. שְׂגָם בְּפִסּוּל זֶה מִסְתַּבֵּר לּוֹמַר שִׁיּוּעִיל בּוֹ יּוֹצֵא, וּמִשּׁוּם צַד קַל שִׁישׁ בּוֹ, שֶׁכֵּן מְצִינוּ שֶׁהוֹתֵר פְּסוּל יּוֹצֵא מִכֵּלָּה - מְכַלל הַדִּין שֶׁקֶרֶבֶן שִׁיּוּעִיל חוּץ לְמַחֲצִיתוֹ פְּסוּל הוּא, בְּקֶרֶבֶת שֶׁמְקָרִיבִים בְּכִמְיָה, שֶׁכֹּאשֶׁר הִיָּה הַמִּשְׁכָּן בְּנוּב וּבִגְעוּן לֹא הִיָּה אִיסוּר בְּיוֹצֵא חוּץ לְמַחֲצִיתוֹ. וּמִדּוּעַ אִמְרוּ בְּמִשְׁנֵיתֵנוּ שֶׁאֵין הַצֵּיץ מְרַצָּה עַל עוֹן יּוֹצֵא.

מתרצת הגמרא: אָמַר לִיָּה אֲבִי רַבִּי זִירָא, אֵין הַצֵּיץ מְרַצָּה עַל עוֹן יּוֹצֵא, לְפִי שֶׁאֵמַר קָרָא - נֹאמַר בְּפִסּוּק זֶה הַמְדַבֵּר בְּעֵנֵץ יּוֹצֵא הַצֵּיץ (שמות כח לח) 'לְרִצּוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'', וְיֵשׁ לְלַמּוּד מִכֵּן שֶׁעֹזֶן דְּלִפְנֵי ה' אֵין, אֲבָל עֹזֶן דְּיוֹצֵא, שֶׁאֵינוֹ לִפְנֵי ה', לֹא.

מקשה הגמרא: מִתְּקִיף לָהּ רַבִּי אֵילֵעָא, אֵימָא - נֹאמַר שֶׁהַצֵּיץ

מְרַצָּה עַל עֹזֶן שֶׁל עֲבוּדָה בִּיד שְׂמַאל, שֶׁאִף שֶׁמְעִיקֵר הַדִּין אֵין עֲבוּדוֹת הַקֶּרֶבֶנוֹת נַעֲשׂוֹת אֲלֵא בִּיד יְמִין, מְכַל מְקוֹם אִם הַקְרִיבוֹ בְּשִׂמְאֵל יִהְיֶה הַקֶּרֶבֶן כֹּשֶׁר, שְׂגָם בְּעוֹן זֶה מְצִינוּ צַד קַל, שֶׁהוֹתֵר מִכֵּלָּה בְּיָוֵם הַכְּפֻרִים, וְכַפִּי שֶׁשֵּׁנִינוּ בְּמִסְכַּת יוֹמָא (מח) שְׁבִיּוֹם הַכִּיפּוּרִים נוֹטֵל הַכּוֹחַ גְּדוֹל, כְּשֶׁנִּכְנַס לְהַקְטִיר קְטוֹרֶת בְּקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים, אֶת הַכֹּהֵן שֶׁבָּה הַקְטוֹרֶת, בְּשִׂמְאֵל, וְאֵת הַמַּחְתָּה שֶׁבָּה הַגַּחְלִים, בִּימִינוֹ.

מתרצת הגמרא: אָמַר לִיָּה אֲבִי רַבִּי אֵילֵעָא, אֵין לוֹמַר שֶׁהַצֵּיץ מְרַצָּה עַל עוֹן שִׂמְאֵל, לְפִי שֶׁאֵמַר קָרָא - נֹאמַר בְּפִסּוּק זֶה הַמְדַבֵּר בְּרִיצוֹי הַצֵּיץ (שמות שם) 'וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת עֹזֶן הַקְּדָשִׁים, וּמִשְׁמַע שֶׁמְרַצָּה הוּא עַל עֹזֶן שֶׁהִיָּה בּוֹ בְּכָל מְקוֹם, וְיִחֲתִיבוֹ - וְהִתִּירוֹ תוֹרָה בְּמְקוֹם אַחֵר, לְאֲפֻקֵי יוֹם הַכְּפֻרִים, דָּאֵין זֶה הִיתֵר עַל הָעוֹן, אֲלֵא הַכְּשִׁירוֹ בְּשִׂמְאֵל הוּא - כֵּךְ הוּא עֵיקַר סֹדֵר עֲבוּדַת הַכּוֹחַ גְּדוֹל בְּיָוֵם הַכִּיפּוּרִים שֶׁנוֹטֵל אֶת הַמַּחְתָּה בִּימִינוֹ וְאֵת הַכֹּהֵן בְּשִׂמְאֵל, וְאֵינוֹ עוֹן כֹּלל.

תירוץ נוסף: רַב אֲשֵׁי אָמַר, הַטַּעַם שֶׁאֵין לְפַרֵשׁ שֶׁהַצֵּיץ מְרַצָּה עַל עוֹן שִׂמְאֵל, לְפִי שֶׁבְּפִסּוּק זֶה נֹאמַר 'וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת עֹזֶן הַקְּדָשִׁים', וּמִשְׁמַע שֶׁהוּא מְרַצָּה רַק עַל עוֹן וְפִסּוּל שִׁישׁ בְּקִשְׁיִים עֲצֻמָּה, שֶׁהֵם הַקֶּרֶבֶנוֹת, וְלֹא עַל עֹזֶן הַמְּקָרִיבִין שֶׁהֵם הַכֹּהֲנִים הָעוֹבְדִים וְעֹלֵיהֶם לְקֹדֶשׁ הַקּוֹמֵץ בִּימִין, שֶׁאִם עֲבָדוּ בְּשִׂמְאֵל אֵין הַצֵּיץ מְרַצָּה עַל עוֹן זֶה. שׁוֹאֵל הַגְּמָרָא: אָמַר לִיָּה רַב סִימָא פְּרִיָּה דְרַב אֵידי לְרַב אֲשֵׁי, וְאָמַר לִיָּה רַב סִימָא פְּרִיָּה דְרַב אֲשֵׁי לְרַב אֲשֵׁי, וְאֵימָא - וּמִדּוּעַ לֹא נֹאמַר שֶׁהַצֵּיץ מְרַצָּה עַל עֹזֶן בְּעַל מוֹם, שֶׁאִם הַקְרִיב קֶרֶבֶן שִׁישׁ בּוֹ מוֹם, הַצֵּיץ יִרְצָה עֲלָיו לְהַכְשִׁירוֹ, שְׂגָם בְּעוֹן זֶה מְצִינוּ צַד קַל, שֶׁהוֹתֵר מִכֵּלָּה בְּעוֹפּוֹת, שֶׁאִף שֶׁבַּהֲמָה בְּעַלְת מוֹם פְּסוּלָה לְקֶרֶבֶן, מְכַל מְקוֹם קֶרֶבֶן הָעוֹף כֹּשֶׁר אִף בְּעוֹף בְּעַל מוֹם, דְּאָמַר מַר בְּבִרְיָתָא (תּוֹרָה דִּי), שְׁדִין תְּמוּת וְזִכְרוֹת שְׁצִירֵן שֶׁהַקֶּרֶבֶן יִהְיֶה תְּמִים, וְשֶׁקֶרֶבֶן עוֹלָה יִהְיֶה זָכַר, הוּא רַק בְּכִמְיָה. וְאֵין תְּמוּת וְזִכְרוֹת נוֹהַג בְּעוֹפּוֹת. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אָמַר לִיָּה, עֲלִיף - עַל טַעֲנַתְךָ זֶה, שֶׁהַצֵּיץ יִרְצָה עַל עוֹן בְּעַל מוֹם, אָמַר קָרָא - נֹאמַר בְּפִסּוּק (ויקרא כב כג) 'וְשׂוֹר וְשֶׂה שְׂרוּע וְקִלוּט נִרְבָּה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וְלִנְדֹר לֹא יִרְצָה', וְעוֹד נֹאמַר (שם כב כ) 'כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא תִקְרִיבוּ כִּי לֹא לְרִצּוֹן יִהְיֶה לָכֶם, הִרִי שֶׁאִמְרָה תוֹרָה בְּפִירוֹשׁ שֶׁאֵין רִיצוֹ לְעוֹן בְּעַל מוֹם.

הגמרא דנה בדין נטמא הדם או הקומץ והקריבוהו, והאם יש חילוק בין שוגג למזיד: תָּנּוּ רַבֵּנּוּ, דָּם קֶרֶבֶת שְׂנַטְמָא וְנֹאסֵר לְהַקְרִיבוֹ, וְעַבֵר וּוְרָקוֹ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ בְּטוּמְאָתוֹ, אִם הִיָּה זֶה בְּשׁוּגְגָה, שֶׁלֹּא יֵדַע שִׁישׁ אִיסוּר בּוֹה, הוֹרְצָה - הַקֶּרֶבֶן כֹּשֶׁר וְעוֹלָה לוֹ לְרִצּוֹן. אֲבָל אִם הִיָּה זֶה בְּמִזִּיד, קִנְסוּהוּ חֲכָמִים וְאִמְרוּ שֶׁלֹּא הוֹרְצָה לוֹ, וְהַקֶּרֶבֶן פְּסוּל. מוֹסִיפָה הַבְּרִייתָא: בְּמָה דְכָרִים אֲמוּרִים - שְׁדִין זֶה שֶׁאִמְרוּ שֶׁבְּמִזִּיד הַקֶּרֶבֶן פְּסוּל הוּא דוּקָא בְּקֶרֶבֶת יַחֲדִי, אֲכַל בְּקֶרֶבֶת צִיבּוּר, בֵּין בְּשׁוּגְגָה, בֵּין בְּמִזִּיד, הוֹרְצָה לוֹ, וְהַקֶּרֶבֶן כֹּשֶׁר. מוֹסִיפָה הַבְּרִייתָא עוֹד: וְבְקֶרֶבֶת שֶׁמְבִיא עוֹבֵד בּוֹכְבִים, אֵין חִילוּק בֵּין שׁוּגַג לְמִזִּיד, אֲלֵא בֵּין בְּשׁוּגְגָה וּבֵין בְּמִזִּיד, בֵּין בְּאֹנֶם - בְּעַל כְּרַח, וּבֵין בְּרִצּוֹן - מִדְּעַתָּה,

המשך ביאור למס' מנחות ליום חמישי עמ' ב

מֵאֵי טַעֲמָא לֹא יִתְקַן. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אָמַר רַב כְּהֵנָא, מִשּׁוּם דְּמִיתוּי בְּמִנּוּמֵר - שֶׁאִם יוֹסִיף אֶת הָאוֹתִיוֹת הַחֲסוּרוֹת בֵּין הַשּׁוֹרוֹת, יִרְאֶה הַסֵּפֶר כְּמִנּוּמֵר שִׁישׁ בּוֹ כְּתֻמִּים, וּגְנָאֵי הוּא לְסַפֵּר תוֹרָה. הַגְּמָרָא מְבִיאָה מַעֲשֶׂה בְּעֵנֵץ טַעֲמָא בְּסַפֵּר תוֹרָה: אָמַר רַב תְּמוּתָה - חֲמִי דְרַבִּי אֲבָא תָּוָה לִיָּה - הִיוּ לוֹ אַרְבַּע אוֹתִיוֹת יְתִירוֹת בְּכָל דָּף

בְּסִיפְרֵיהּ - בְּסַפֵּר תוֹרָה שְׁלוֹ. אֵתָא לְקַמְיָה דְרַבִּי אֲבָא - בֹּא לִפְנֵי רַבִּי אֲבָא לְשׂוֹאֵל מֵה דִין הַסֵּפֶר. אָמַר לִיָּה רַבִּי אֲבָא, לֹא אֲמַרְן - לֹא אִמְרָנוּ שֶׁסֵּפֶר תוֹרָה שִׁישׁ בּוֹ אַרְבַּע טַעֲמָא בְּכָל דָּף יִגְנוּ, אֲלֵא בְּחִסְרוֹת - כְּשֶׁבְּכָל דָּף חֲסוּרוֹת אַרְבַּע אוֹתִיוֹת.